

T.C.
UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ
HUKUK BÖLÜMÜ

ÖZET : Vakıflar Kanunu ve Tüzüğü'nün uygulanmasından doğan anlaşmazlıklara ilişkin davanın İdari Yargı yerinde görülmesi gerektiği hk.

ESAS NO : 1983/7

KARAR NO : 1983/27

K A R A R

Davacı : Fuat Karaağaoğlu
Vekişi : Av.Melih Topçu,Av,Bülent Yentür
Davalı : Vakıflar Genel Müdürlüğü
Vekili : Av.Rukiye Çiçek

K O N U : Mülhak Vakıf iken mazbut vakıflar arasına alınan Kütahya'da kâin " Elhaç Mehmet Ağa Bin-i Ahmet Ağa " vakfının meşrutunlehlere alınması nedeniyle 2762 sayılı yasa'nın 39.maddesine göre intifa hakkı olarak ödenmesi gereken 1.350.000 liranın tahsili istemiyle davacı vekili 18-2-1983 günlü dilekçe ile Ankara Asliye 3. Hukuk Mahkemesi'ne alacak davası açmıştır.Dava mahkemenin 1983/122 esasına kaydedilmiştir.

Davanın görülmesi sırasında davalı idare vekili,davanın görüm ve çözümünün İdari Yargı'ya ait olduğunu ileri sürerek görev itirazında bulunmuştur.

Ankara Asliye 3.Hukuk Mahkemesi: 25-4-1983 günlü oturumda, davalı idarenin görev itirazını reddetmiştir.

Davalının, 26-4-1983 günlü ve olumlu görev uyuşmazlığı çıkarılması istemini içeren dilekçesi üzerine,gerekli yasal işlemler yerine getirilerek konu ile ilgili belgeler,görev itirazı İdari Yargı lehine ileri sürüldüğünden,2247 sayılı yasa'nın 10.maddesine göre,Danıştay Başsavcılığı'na gönderilmiş,olumlu görev uyuşmazlığı çıkaran Danıştay Başsavcılığı'da görev konusunun mahkememiz'ce incelenmesini isteyerek başvuruda bulunmuştur.

İNCELEME VE GEREKÇE : Türk Ulusu adına Yargı yetkisini kullanan Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümü; Servet Tüzün'ün Başkanlığı'nda,Şerafettin Seyhun,Çetin Aşçıoğlu Şafak Sancar,Erol Çirakman,Mehmet Karaaslan ve Hikmet Burat'ın katılmaları ile yaptığı 11-11-1983 günlü toplantıda, geçici raportör Danıştay Tetkik Hakimi M.İlhan Dinç'in raporu ile dosyadaki belgeler,Danıştay Başsavcılığı ve Cumhuriyet Başsavcılığı'nın ; bir kamu tüzel kişisi olan Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün,kamu yasa'sı olduğun da kuşku bulunmayan 2762 sayılı yasa'nın uygulanmasına ilişkin ve idari bir hizmetin görülmesi ile ilgili işlemine dayalı davanın İdari Yargı yerinde görülmesi ve Adli Yargı yerinin görev razının reddine ilişkin kararının kaldırılması gerektiği biçimindeki yazılı düşünceleri okunduktan; toplantıya katılan Danıştay Başsavcısı Alirıza Alpaslan ve Cumhuriyet Başsavcısı Yardımcısı Durmuş Ganioglu'nun bir kamu kurumunun,kamu yasa'sının uygulanmasına ilişkin ve bir idari hizmetin görülmesi ile ilgili işlemine dayalı davanın İdari Yargı yerinde görülmesi gerektiği yolundaki sözlü açıklamaları dinlendikten sonra gereği görüşüldü. Anlaşmazlık; mülhak vakıf ile mazbut vakıflar arasına alınan Kütahya'da kâin "Elhaç Mehmet Ağa Bin-i,Ahmet Ağa" vakfının meşrutunlehlere alınması nedeniyle,2762 sayılı Vakıflar Kanununun 39.maddesine göre,intifa hakkı olarak ödenmesi gereken-

1.350.000 liranın ödenmesi isteminden doğduğu için, öncelikle mazbut vakıfların ve hukuki statülerinin ne olduğunun, intifa hakkının ve bunun tesbitine dair işlemin niteliğinin saptanması bunun için de vakıf müessesesinin kısaca incelenmesi gerekir.

Vakıf eski hukukumuzda " menafii insanlara ait olur veçhile bir aynı Allahın mülkü hükmünde olmak üzere temlik ve temellükten hapis ve men eylemektir." şeklinde tanımlanmaktadır. (Ali Himmet Berki Vakıflar-1940 Baskı-Sahife-40-44)

Medeni Kanundan önce kurulan ve günümüze değin devam eden vakıflar, batı hukukunda özel hukuk müessesesi olarak görülmesine karşın, bizde bu niteliği hiç bir zaman almamış, bunlara kamu kurumu ve müessesesi olarak bakılmıştır. Bundan dolayıdır ki, vakıflar menfaati kamuya ait olmak üzere tasarruf ve idare edilmiş, bu nitelikleri ile Osmanlı'lardan günümüze intikal eden vakıflar, kamu hizmetlerinin büyük bir kısmını üstlenmiş ve zamanla idari yapı içinde yer almıştır.

Medeni Kanunun kabulünden sonra, bu yasada yer alan vakıf (tesis) ile eski vakıflar arasında bir ikilem meydana gelince ve Medeni Kanunun Sureti Meriyet ve Şekli Tatbiki Hakkındaki Kanunun 8. maddesinde, Kanunu Medeniyenin meriyetinden önce vücuda getirilen vakıflar hakkında ayrıca bir uygulama yasa'sı çıkarılacağı öngörüldüğü halde bu güne değin sözü geçen yasa çıkarılmayanca, eski vakıfların yeni bir örgütlemeye gidilerek ve aynen muhafazası temayülünden de esinlenilerek 2762 sayılı Vakıflar Kanunu yürürlüğe konulmuştur. Bu yasa ile tüzel kişiliği haiz Vakıflar Genel Müdürlüğü kurularak eski vakıflar mülhak ve mazbut vakıflar olarak yeni bir statüye kavuşturulmuştur.

2762 sayılı yasa'nın değişik 1. maddesi ile getirilen düzenlemede " 4-Birinci-Teşrin-1926 tarihinden önce vücut bulmuş vakıflardan:

- A- Bu kanundan önce zapt edilmiş vakıflar,
 - B- Bu kanundan önce idaresi zapt edilmiş vakıflar,
 - C- Mütevelliliği bir makama şart edilmiş vakıflar,
 - D- Kanunen veya fiilen hayri bir hizmeti kalmamış olan vakıflar,
 - E- Mütevelliliği vakfedenlerin ferilerinden başkalarına şart edilmiş vakıflar,
- Vakıflar Umum Müdürlüğü'nce idare olunur. Bunların hepsine birden mazbut vakıflar denilir." hükmü yer almaktadır.

Öte yandan, Vakıflar Kanununun hükmü şahsiyet başlığını taşıyan 6. maddesinde Umum Müdürlüğün idare ve temsil ettiği vakıfların (mazbut vakıflar) bir küll halinde hükmü şahsiyet sayılacağı belirtilmiştir.

Anılan hükümlerin birlikte incelenmesinden; 2762 sayılı yasa'nın çeşitli kaynaklardan gelen tüm mazbut vakıfları tam bir füzyona tabi tutarak bunların ayrı ayrı tüzel kişiliklerini bir tek tüzel kişiliğe dönüştürdüğü, böylece mazbut vakıfların patrimuanları, organları ve statülerinin birleştirildiği sonucuna varılmaktadır. Bu statünü vakıflar ve Vakıflar Genel Müdürlüğü yasa'ları ile bunlara ilişkin olarak yürürlüğe konulan tüzük ve diğer kaide tasarruflar, patrimuanın Vakıflar Genel Müdürlüğü patrimuanı v organların Vakıflar Genel Müdürlüğü organları olduğu açıktır. Bu açıklık karşısında art

mazbut vakıflar için, vakıfların tüzesi niteliğinde olan vakfiye veya vakıfname şeklindeki statüler, mütevellî adındaki organlar ve ayrı patrimonianlar söz konusu olmayıp, bunların; Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından bir kamu kurumu ve kamu tüzel kişisi olarak bu müdürlükçe idare ve temsil edildiği ortaya çıkmaktadır.

Şu hale göre, mazbut vakıf tüzel kişiliği ile Vakıflar Genel Müdürlüğü tüzel kişiliğini birbirinden ayırmaya ve bunları ayrı hukuk sujeleri olarak düşünmeye olanak kalmamıştır. (Sıddık Sami Onar-İdare Hukukunun esasları-Cilt-2. Sahife-679-681) Sonuç olarak, mazbut vakıfları; Vakıflar Genel Müdürlüğü ile kaynaşmış ve tek bir tüzel kişilik haline dönüşmüş ve Vakıflar Genel Müdürlüğü'nce temsil ve idare edilen bir kamu tüzel kişisi olarak kabul etmek gerekir.

Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından temsil ve idare olunan mazbut vakıfların meşrutunlehlerine, vakıf gelirlerinden ödenen payı genel olarak (intifa hakkı) olarak tanımlamak mümkündür. Bu pay Medeni Kanunda yer alan ve aynı hak olan intifa hakkından ayrı olup, Vakıflar Kanununa göre intifa hakkı sahibi ile Vakıflar Genel Müdürlüğü arasındaki; intifa hakkının tesbit ve tediyesi ile ilgili ilişkide özel hukuk ilişkisi değildir. Durum böyle olunca; aynı hak olmadığı saptanan vakıflardaki intifa hakkının tesbit ve tediyesi işleminin niteliği önem kazanmaktadır.

Bir kamu kurumunun, kamu yasa'sını uygulayıp, kamusal alanda yaptığı kesin ve yürütülmesi gerekli işlemler, idari işlemdir. Mazbut vakıfları temsil ve idare eden, bunların hükmü şahsiyeti ile birleştirilip, tek hükmü şahsiyet sayılan ve kamu kurumu olan Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün, kamu yasa'sı olduğunda kuşku bulunmayan 2762 sayılı yasa'yı uygulayıp, mazbut vakıfların yönetim ve temsiline ilişkin olarak intifa hakkı sahiplerine bu haklarını tesbit ve tediye etme gibi, idare hukuku alanında yaptığı kesin ve yürütülmesi gerekli işlemin idari bir işlem olduğunda kuşku ve duraksamaya yer yoktur. Zira; Vakıflar Genel Müdürlüğü şahsiyeti ile kaynaşan mazbut vakıflarla ilgili intifa hakkının tesbit ve tediyesi işlemi, bu vakıfların temsil ve yönetimi ile ilgili işlemlerin zatında mündemiç olup, bunları dahi birbirinden ayırmaya olanak bulunmamaktadır. Bunun aksini düşünmek 2762 sayılı yasa ve bu yasa ile getirilen düzenlemenin amacına aykırı olur. Bu itibarla; intifa hakkının tesbit ve tediyesi, işlemi idari bir işlem olduğundan, bu işleme dayalı davanın niteliğinin ve hangi yargı yerinde görüleceğinin tesbiti görev anlaşmazlığının çözümüne ışık tutacaktır.

İdare Hukuku esaslarına 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 21. maddesinde saptanan ilkeye göre, idari davalardan, idari işlemler hakkında açılan iptal davaları, idari işlem ve eylemlerden dolayı açılacak tam yargı davaları, genel hizmetlerden birinin yürütülmesi için akt edilen sözleşmelerden dolayı taraflar arasında çıkabilecek uyuşmazlıklara ilişkin davalar anlaşılmalıdır.

Yukarıda açıklandığı gibi; bir işlem veya kararın idari nitelikte sayılabilemesi için onun, bir kamu kurumu veya idare örgütü içinde yer alan idari bir makamca tesis edilmiş olması, idarenin idare hukuku alanında gördüğü, idari faaliyetlerle ilgili olması gerektiğine, intifa hakkının tayin tesbit ve itasının idari bir işlem olması zira; mazbut vakıfları idare ve temsille yükümlü bulunan kamu kurumu olan Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün idare ve temsil görevi içinde, intifa hakkının tayin tesbit ve ita-

sının bulunmasına göre, bu konuya ilişkin işlemin de idari işlem olması gerekir.

Öte yandan; vakıflarda intifa hakkının ne suretle tesbit ve ita edileceği hakkında Vakıflar Tüzüğü'ne ek tüzüğün kimi maddelerinin kanuna aykırı olması nedeniyle Danıştay'ca iptal edilmiş olması, Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün artık intifa hakları üzerinde bir işlem yapamayacağı veya yapılan işlemin idari işlem vasfını kaybettireceği biçiminde ele alınamaz ve anlaşılabilir.

Ortaya çıkan anlaşmazlık vakfiyeden değil, intifa hakkının saptanması ve teydiyesine ilişkin idari bir işlemde doğduğuna, idari işlemlerden dolayı ve bu işlemlere dayalı olarak açılacak davaların idari dava bulunduğu ve idari davaların İdarî Yargı yerinde çözülmesi gerektiğine binaen, iş bu davanın da İdarî Yargı yerinde görülmesi gerekir.

Bu nedenle, Ankara 3. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin görev itirazının reddine ilişkin kararının kaldırılmasına karar verilmelidir. Bu görüşe Üyelerden Şerafettin Seyhun Çetin Aşçıoğlu ve Erol Çırakman katılmamışlardır.

SONUÇ : Anlaşmazlığın, niteliğine göre İdarî Yargı yerinde çözülmesi gerektiğine, bu nedenle, Ankara 3. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 25-4-1983 günlü, 1983/122 esas sayılı ve görev itirazının reddine ilişkin kararının kaldırılmasına, Üyelerden Şerafettin Seyhun, Çetin Aşçıoğlu ve Erol Çırakman'ın karşı oyları ve oyçokluğuyla, 11-11-1983 tarihinde kesin olarak karar verildi.

Başkan
Servet Tüzün

Servet Tüzün

Servet Tüzün
Başkan

11.11.83
S.Y.

Uye
Şerafettin Seyhun

Şerafettin Seyhun

Uye
Çetin Aşçıoğlu

Çetin Aşçıoğlu

Uye
Şafak Sancar

Şafak Sancar

Uye
Erol Çırakman

Erol Çırakman

Uye
Mehmet Karaarslan

Mehmet Karaarslan

Uye
Hikmet Burat

Hikmet Burat

T.C.
UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ
HUKUK BÖLÜMÜ

ESAS NO : 1983/7
KARAR NO : 1983/27

KARŞI OY YAZISI

2762 sayılı Vakıflar Kanununun 39.maddesi uyarınca bir mazbut vakfın gelirinden intifa hakkı olarak ödermesi istenen meblağın hükmen tahsili amacıyla Ankara Asliye 3.Hukuk Mahkemesi'ne açılan davada,davalı Vakıflar Genel Müdürlüğü vekilinin görev itirazının reddi üzerine çıkarılan olumlu görev uyumsuzluğunun incelenmesi için dosya Mahkememiz'e gönderilmiştir.

Yargıtay'ın 6-3-1978 günlü ve esas-1978/2, karar-1978/2 sayılı kararında, mazbut vakıfların tamamının 2762 sayılı Vakıflar Kanununun 6.maddesi ile bir tüzel kişilik sayıldığı,ayrı bir tüzel kişilik olan Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün vakıf mallarının sahibi olmadığı,sadece vakıfları yönetmek ve temsil etmekle görevli kılındığı tesbit edildikten sonra " 2762 sayılı kanun hükümleri gereğince mülkiyeti vakfına ait olup tüzel kişiliği haiz bulunan mazbut vakıflar nedeniyle çıkan uyumsuzlukların,genel mahkemelere açılacak dava yoluyla çözümlenmesi gerektiğine" karar verilmiştir. 2762 sayılı Vakıflar Kanununa ilişkin 20-5-1935 günlü ve 21 sayılı Adliye Encümeni Mazbatasında da,Vakıflar Genel Müdürlüğü'nce idare olunan mazbut vakıflara ait taşınmaz malların hiç bir zaman Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün mülkiyetinde olmayıp,bu idarece temsil olunan tek bir tüzel kişiliğin malları olduğu açıklanmıştır.Esasen 2762 sayılı kanunda mazbut vakıfların Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün mal varlığına dahil bulunduğuna ilişkin ya da bu anlama gelen bir hüküm yer almamıştır.Nitekim Anayasa Mahkemesi'nin 4-12-1969 günlü ve esas-1989/7 sayılı kararında da " İslâm Hukuku açısından vakıf bir özel hukuk kurumu ve ondan doğan ilişkiler,özel hukuk ilişkileridir ve böylece vakıf mal,vakfın özel mülkiyetinde bulunan malıdır.2762 sayılı Vakıflar Kanununun,eski vakıfları düzenlerken vakıf kurumunun ve ondan doğan ilişkilerin hukuki niteliğinde ve bu arada vakıf mallarının özel mülkiyet konusu mallar olmasında,herhangi bir değişiklik yapmış değildir." denilmek suretiyle bu husus teyit edilmektedir.2762 sayılı Vakıflar Kanununun 11.maddesinde yer alan 3 Vakıf paraları vakıfların akar nevinde olan gayrimenkullerinde,hususî mülkiyet hükümleri ceryan eder." hükmü de özellikle bu türdeki vakıf malların özel hukuk rejimine tabi olduğu konusunda hiç bir şüphe ve tereddüte yer bırakmayacak açıklıktadır.

Diğer taraftan,uyuşmazlıkta davalının bir kamu kuruluşu olması da farklı bir sonuca varılmasını gerektirmez.Gerçi mazbut vakıfları yönetmek ve temsil etmekle görevli vakıflar Genel Müdürlüğü'nün, bir kamu tüzel kişisi olması nedeniyle,icrai karar alma ve idari işlem tesis etmek yetkisi bulunduğundan da şüphe yoktur.Ancak bu idarenin akar nev'inden olan ve mülkiyet rejimine tabi bulunan vakıf mallarını ve paralarını

idare ederken özel hukuk hükümlerine tabi olacağı da 2762 sayılı kanunun 113.maddesinde açıkça belirtilmiştir.Bu suretle kanun koyucu,Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün iki yönü olduğunu kabul etmekte,hem kamu hukuku hem de özel hukuk alanına giren konularda faaliyette bulunabileceğini öngörmüş olmaktadır.Genel Müdürlüğün kamu alanındaki faaliyetlerinden doğan uyuşmazlıklarda idari yargı yerinin; özel hukuk alanındaki davranışlarından doğan uyuşmazlıklarda ise adli yargı yerinin görevli sayılması,ülkemizde uygulanmakta olan idari rejimin bir gereğidir.

İdarenin bir " Kamu Kanununu uygulamış olması da idari yargı yerinin görevli sayılması için,tek başına yeterli olamaz.Ancak idarenin eylem ve işleminin niteliğini ve konusunun kamu konusu ile ilgili olması halinde idari yargının görevli olduğu kabul edilebilir.Mazbut vakıfları yönetmek ve temsil etmekle görevli Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün bir kamu kuruluşu olması,tüm işlemlerinin " idari" nitelikte sayılmasına gerektiremez." İdari işlem" tariflerinde yer alan " Bir idari selâhiyetin icrası sırası da", " İdare hukuku kurallarıyla düzenlenmiş bir iş hakkında" tesis edilme şartı bulunmadıkça,idarenin bir işlemini idari nitelikte sayma olanağı yoktur.

Olayımızda davacı,2762 sayılı Vakıflar Kanununun 39.maddesinde yer alan "ancak alâkalıların Vakfiyeye göre intifa hakları mahfuzdur." hükmüne dayanarak,Vakıflar Genel Müdürlüğü'nden hak talebinde bulunduğuna göre,tamamen " vakfiyeye göre" çözümlenmesi gereken uyuşmazlıkta,Genel Müdürlük idari bir yetki kullanamayacağına göre,bir idari işlemin varlığından da söz edilemeyecek demektir.Nitekim Vakıflar Tüzüğü'nün,ilgili maddelerin "vakfiyeye göre" olan hakkını kısıtlayan hükümleri,kanunun 39.maddesinin sözü edilen hükmüne aykırı görülerek,Danıştay Dava Daireleri Kurulu'nun 30-6-1978 günlü ve esas-1975/376,karar-1978/433 sayılı kararıyla iptal edilmiştir.Bu durumda davanın,vakfedenin vakfiyede açıkladığı iradesi ve şartlar gözönünde tutularak,özel hukuk kuralları çerçevesinde adli yargı yerinde çözümlenmesi gerekmektedir.

Bu nedenlerle,davanın adli yargı yerinde görülmesi gerektiği görüşüyle karara karşıyız.

Uye
Şerafettin Seyhun

Uye
Erol Çırakman

Uye
Çetin Aşçıoğlu

S.Y.